

Sygn. akt I ACa 915/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący : SSA Krzysztof Depczyński (spr.)

Sędziowie: SA (...)

del. S O Krzysztof Kacprzak

Protokolant: st. sekr. sąd. Julita Postolska

po rozpoznaniu w dniu 18 stycznia 2017 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **E. L. (1), K. L. i S. L.**

przeciwko **Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu z siedzibą w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 16 lutego 2016 r. sygn. akt I C 2191/13

1. oddala apelację;

2. zasądza od Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego z siedzibą w W. na rzecz E. L. (1), K. L. i S. L. kwoty po 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 915/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 16 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w Płocku w sprawie z powództwa E. L. (1), K. L. i S. L. przeciwko Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu z siedzibą w W. o zapłatę w punkcie:

I. zasądził od pozwanego Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego z siedzibą w W. na rzecz powodów:

1. E. L. (1) kwotę 41.000 zł tytułem zadośćuczynienia i 8.500 zł tytułem odszkodowania, obie kwoty z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2012r. do dnia zapłaty, oraz kwotę 2.170 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego,

2. K. L. kwotę 41.000 zł tytułem zadośćuczynienia i 11.500 zł tytułem odszkodowania, obie kwoty z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2012r. do dnia zapłaty, oraz kwotę 2.170 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego,

3. S. L. kwotę 41.000 zł tytułem zadośćuczynienia

i 11.500 zł tytułem odszkodowania, obie kwoty z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2012r. do dnia zapłaty, oraz kwotę 2.170 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego,

4. K. L. rentę w kwocie 60 zł miesięcznie, płatną z góry, kwartalnie, do 10 –go dnia kwartału, począwszy od grudnia 2011 r., z ustawowymi odsetkami od dnia uchybienia terminowi płatności, do dnia zapłaty,

5. S. L. rentę w kwocie 60 zł miesięcznie, płatną z góry, kwartalnie, do 10 –go dnia kwartału, począwszy od grudnia 2011r., z ustawowymi odsetkami od dnia uchybienia terminowi płatności, do dnia zapłaty,

I. w pozostałym zakresie powództwo oddalił ,

II. zasądził od E. L. (1), K. L. i S. L. solidarnie na rzecz Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego z siedzibą w W. kwotę 4.247,00 zł tytułem części kosztów procesu,

III. nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Płocku od pozwanego Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego z siedzibą w W. kwotę 7.797,00 zł tytułem części kosztów sądowych.

Wydając powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 18 grudnia 2011 r. w godzinach wieczornych w miejscowości K. gmina D., samochód osobowy o nieustalonej marce oraz numerze rejestracyjnym, poruszając się z prędkością mniejszą niż 90 km/h, potrącił idącego po prawej stronie jezdni lub pobocza J. L., ubranego w ciemną odzież. Poszkodowany uderzył w szybę czołową, przedni słupek umieszczony po prawej stronie samochodu lub o górną krawędź dachu. Około godziny 8.00 tego samego dnia, K. U. znalazł ciało poszkodowanego i powiadomił policję. W wyniku zdarzenia poszkodowany doznał urazów w postaci krwiaka okularowego powieki oka prawego, złamania prawego obojczyka, złamania podudzia lewego z przemieszczeniem z silnym podbiegnięciem krwawym od strony wewnętrznej, obrażenia prawej strony twarzoczaszki i szyi z prawej strony, otarć i wylewu krwawego na brzuchu, rozerwania torebki stawu kolanowego lewego od strony bocznej z wyłonieniem na zewnątrz głowy kości piszczelowej lewej, złamania nasady bliższej kości strzałkowej, złamania żeber po stronie prawej, rozdęcia płuc, obustronnych krwiaków okołonerkowych, złamania kości w obrębie stawu żuchwowego. Obrażenia J. L. zaliczają się do 4 i 5 skali obrażeń AIS. Następstwem wskazanych urazów była śmierć poszkodowanego. Przyczyną zgonu była ostra niewydolność krążeniowo – oddechowa w następstwie wielonarządowego urazu ciała wraz ze współistniejącym ostrym zatruciem alkoholowym i wychłodzeniem ciała. W organizmie J. L. wykryto 2,16 promila alkoholu etylowego.

Postanowieniem Komendy Powiatowej Policji w L. z dnia 29 lutego 2012 r., zatwierdzonym przez Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Lipnie w sprawie sygn. akt DS. 1769/11 śledztwo na skutek niewykrycia sprawcy zdarzenia drogowego z dnia 18 grudnia 2011 r. zostało umorzone.

Pismem pełnomocnika powodów z dnia 13 marca 2012 r. zostało zgłoszone żądanie wypłaty na rzecz E. L. (1) kwoty 70.000 zł tytułem zadośćuczynienia, kwoty 50.000 zł tytułem odszkodowania, na rzecz K. L. kwoty 60.000 zł tytułem zadośćuczynienia, kwoty 40.000 zł tytułem odszkodowania oraz na rzecz S. L. kwoty 60.000 zł tytułem zadośćuczynienia, kwoty 40.000 zł tytułem odszkodowania w terminie 30 dni od otrzymania zgłoszenia. Pismami z dnia 30 sierpnia 2012 r., 11 października 2012 r. oraz 21 stycznia 2013 r. pozwany przyznał powodom kwotę 15.000 zł tytułem przyszłych świadczeń, kwotę 24.000 zł tytułem zadośćuczynienia, dopłaty do zadośćuczynienia oraz odszkodowania oraz kwotę 11.760 zł tytułem dopłaty do odszkodowania, renty alimentacyjnej na rzecz małoletnich powodów do dnia 31 marca 2013r.

Powódka E. L. (1) zawarła związek małżeński ze zmarłym J. L. w dniu 26 stycznia 2004 r. Z tego związku posiadają dwoje małoletnich dzieci K. i S.. Początkowo rodzina L. mieszkała u rodziców zmarłego w B.. Następnie zakupili mieszkanie własnościowe w G.. J. L. utrzymywał rodzinę. Pracował przez 5 lat jako dekarz. Świadczył swoje usługi „na czarno”. Nie mógł zatrudnić się legalnie, gdyż był uprzednio karany. Wynagrodzenie zmarłego było zależne od ilości wykonanej powierzchni dachu w miesiącu oraz dzielono je na wszystkich 4 pracowników. J. L. otrzymywał wynagrodzenie od 200 zł do 500 zł miesięcznie. Pobierał zaliczki na wynagrodzenie. Praca dekarza uzależniona była

przede wszystkim od istniejących warunków atmosferycznych. W okresie zimowym poszkodowany pracował jedynie wtedy, gdy umożliwiały to pogoda. W czasie mroźnej zimy zlecenia wykonania dachów były wstrzymywane. Zmarły robił zakupy do domu i resztę zarobionych pieniędzy tj. ok. 400 zł przekazywał E. L. (1). Oprócz tego wykonywał prace domowe, robił zakupy, zajmował się dziećmi, załatwiał sprawy urzędowe- m.in. wystarał się o mieszkanie dla rodziny.

Powódka E. L. (1) od 26 stycznia 2000 r. posiada orzeczony trwały stopień umiarkowanej niepełnosprawności. Jest osobą o ograniczonych możliwościach intelektualnych, nieporadną. Od 2005 r. pobierała zasiłek pielęgnacyjny w kwocie 144 zł miesięcznie. Następnie decyzją kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy (...) B. z dnia 9 stycznia 2001 r. E. L. (1) przyznano rentę socjalną w kwocie 364 zł miesięcznie. Od dnia 1 marca 2011 r. świadczenie wzrosło do kwoty 540,62 zł miesięcznie, natomiast od dnia 1 marca 2012 r. wzrosło do kwoty 682,67 zł miesięcznie. W okresie przerw w świadczeniu pracy zarobkowej przez J. L., rodzina żyła z otrzymywanej renty. Dodatkowo E. L. (1) decyzją nr (...) Wójta Gminy B. otrzymała zasiłek rodzinny wraz z dodatkiem na rzecz małoletnich dzieci w kwotach po 91 zł oraz jednorazowo po 100 zł tytułem rozpoczęcia się roku szkolnego, która stanowiła przedłużenie decyzji (...). Decyzją nr (...) otrzymała zasiłek celowy na zakup opału w listopadzie 20`11 r. w kwocie 300 zł, decyzją nr (...) przyznano pomoc w formie posiłków dla małoletnich powodów, decyzją (...) przyznano zasiłek celowy na bieżące potrzeby rodziny w kwocie 50 zł, decyzją (...) przyznano E. L. (1) zasiłek dla bezrobotnych w kwocie 233,06 za okres od 1 stycznia 2011 r. do 31 stycznia 2011 r., decyzją (...) i O1- (...), O1- (...) przyznano na rzecz małoletniej K. pomoc w zakupie posiłków od dnia 10 stycznia 2011 r. do dnia 21 czerwca 2011 r., od dnia 1 października 2010 r. do 22 grudnia 2010 r., od dnia 1 lutego 2010 r. do dnia 24 czerwca 2010 r., od dnia 14 września 2009 r. do dnia 22 grudnia 2009 r., decyzją (...), O1- (...) i O1- (...) przyznano E. L. (1) zasiłek celowy na zakup opału w kwotach 270 zł, 250 zł i 250 zł, decyzją nr (...) przyznano E. L. (1) zasiłek okresowy dla bezrobotnych w kwocie 168 zł na okres od 18 stycznia 2010 r. do dnia 8 lutego 2010 r.

Przed wypadkiem z dnia 18 grudnia 2011 r. małżonkowie mieszkali wspólnie z dziećmi i stanowili zgodną rodzinę. J. L. starał się być dobrym ojcem i małżonkiem powódki E. L. (1). Dla żony był ostoją, sprawiał że czuła się akceptowana i bezpieczna. Poszkodowany przynosił środki finansowe do domu, z których korzyści czerpali wszyscy członkowie rodziny. E. L. (1) miała znaczne oparcie w mężu, który był jej niezbędny do odpierania negatywnych skutków jej upośledzenia umysłowego. J. L. robił zakupy żywieniowe dla całej rodziny.

Z otrzymywanego wynagrodzenia nabył meble oraz telewizor. Zajmował się przede wszystkim rąbaniem drewna na opał do domu rodzinnego, trzepaniem dywanów, drobnymi naprawami w domu. Pokrywał częściowo koszty utrzymania domu i opłaty za wodę, prąd oraz gaz. Przed wypadkiem nie nadużywał alkoholu w stopniu destabilizującym życie rodzinne. J. L. kochał małoletnią K., która w dniu wypadku chodziła do 3 klasy szkoły podstawowej oraz syna S., który w chwili śmierci ojca miał 5 lat. Najważniejszym dla ojca było, aby dzieci miały ugotowane i posprzątane. Więzy ojca

z małoletnimi była silna. Ojciec był zainteresowany sprawami dzieci, rozmawiał z nimi szczerze o ich zachowaniu. Dawał im odczuć, że są potrzebne i ważne w jego życiu. Uczył syna i córkę jak żyć aby wszystko dobrze się układało. Dla K. L. ojciec był oparciem w trudnych chwilach, pomagał jej w nauce matematyki i języka polskiego. Bawił się z dzieckiem, dając jej poczucie bezpieczeństwa. Kupował małoletniej córce ubrania. Małoletni S. L. pamięta ojca, jako osobę „mądrą, fajną, z fajnymi pomysłami na grę w piłkę”. J. L. jeździł z nim na rowerze, pomagał mu w budowaniu bujawki. Syn wiedział, że gdyby było dużo pieniędzy to na pewno ojciec kupiłby mu rower, a matce robota kuchennego.

Śmierć J. L. jest odczuwalna przez członków jego rodziny do dnia dzisiejszego. E. L. (1) ma świadomość bezpowrotnej utraty męża. Kobieta jest zagubiona, nie potrafi konstruktywnie odpowiadać na zadawane pytania, brakuje jej słów do wyrażania własnych myśli. Gdy myśli o mężu i związanych z jego osobą sytuacjach, rocznicach to płacze. Odczuwa brak bezpieczeństwa, które to odczucie zaburza jej tok funkcjonowania. Nie ma z kim porozmawiać o kłopotach życia codziennego. Doznała szoku na skutek utraty męża, stała się wycofana i bezradna. Czuje się niekochana i nierozumiana przez otoczenie. Skutki śmierci męża utrudniają jej społeczną adaptację. W chwili obecnej musi zajmować się domem. Czynności wykonywane przez męża obecnie wykonuje przy pomocy siostry męża oraz jej konkubenta Z. T.. Otrzymuje od rodziny wsparcie psychiczne, bez którego nie byłaby w stanie funkcjonować. E. L. (1) pierze, gotuje, sprząta, robi zakupy oraz rąbie drewno na opał domu. Przed zgonem poszkodowanego tychże czynności nie wykonywała. Czuje, że

nie będzie już żyła na takim poziomie, jaki dawał swoją obecnością mąż. Przed Świątami Bożego Narodzenia odczuwa smutek i pustkę po stracie męża. Chodzi na miejsce jego śmierci i zapala znicze.

Małoletnia K. L. po śmierci ojca płakała, zamknęła się w sobie. M. L. tłumaczyła dziecku, że ojciec zmarł na skutek wypadku. Małoletnia straciła sens życia. Miała problemy z przyjmowaniem pokarmów. Starła się ukrywać swój ból związany z żałobą. Dziecko straciło poczucie bezpieczeństwa i oparcia, a także świadomość czuwającej nad nią pomocy ze strony ojca. Na centralnym miejscu w pokoju małej stoi zdjęcie ojca. K. L. zamyśla się i patrzy na nie ze łzami w oczach. Często płacze gdy wspomina tatę. Czuje brak jego obecności i wie, że ojciec umiał naprawić zamek od toalety, a teraz tego nikt nie robi. Małoletnia opuściła się w nauce i zmieniła się. W odrabianiu lekcji pomaga jej ciotka M. L.. Dziecko po stracie ojca czuje się gorsze. Utraciła brak pewności siebie i zaradność. Skutki zdarzenia z dnia 18 grudnia 2011 r. będzie odczuwała w sposób trwały. K. L. będzie zawsze kochała ojca. Z nasileniem przeżywa żałobę po starciu J. L. w okresie Świąt Bożego Narodzenia. W okresie dojrzewania małoletnia będzie odczuwała bunt z uwagi na brak ojca w jej życiu.

Małoletni S. L. w momencie śmierci ojca miał 5 lat. Po zdarzeniu z dnia 18 grudnia 2011 r. buntował się, krzyczał na inne osoby, obwiniał je. Dziecko szukało taty, pytało kiedy wróci. Małoletni doznał szoku po starciu osoby bliskiej. Wśród swoich rówieśników czuje się mniej doceniany, ponieważ mają oni ojców. Małoletni S. nie potrafi pogodzić się ze stratą ojca. Jego brak wpływa na jego rozwój i zachowanie. Posiada wymaginowane poczucie obojętności wobec śmierci ojca, czym pozornie dodaje sobie powagi. Małoletni powód czuje, że nie otrzyma od matki możliwości realizacji wielu potrzeb związanych z jego rozwojem. Dziecko potrzebuje pomocy w nauce, lubi matematykę. W okresie Świąt Bożego Narodzenia, na skutek wspomnień rodziny o zmarłym J. L. będzie odczuwał smutek i silne przeżycia. Uczucie żałoby pogłębia się w chłopcu na skutek trudnej sytuacji materialnej, mieszkaniowej i rodzinnej, a także wobec niepełnosprawności E. L. (1).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił częściowo na podstawie zeznań świadków Z. T., oraz powódki E. L. (1), na podstawie zeznań M. L., dokumentów, zgromadzonych w sprawie, które nie były kwestionowane przez strony, oraz opinii biegłych sądowego, opinii uzupełniających oraz częściowo na podstawie ustnej opinii uzupełniającej.

Sąd Okręgowy w Płocku nie dał wiary zeznaniom świadka Z. T. oraz zeznaniom powódki E. L. (1), w przedmiocie wysokości uzyskiwanego z pracy dorywczej dochodu zmarłego J. L.. Świadek oraz powódka twierdzili, że mężczyzna z wykonywania zawodu dekarza otrzymywał miesięcznie 2.000 zł. W toku przeprowadzonego postępowania dowodowego ujawniono akta Gminnego Ośrodka Pomocy (...) w B., w których znajdowały się oświadczenia powódki E. L. (1) co do dochodów rodziny, składane w toku wielu postępowań, zmierzających do przyznania jej oraz małoletnim powodów świadczeń socjalnych. W oświadczeniu majątkowym zawartym na kartach 55 i 67 wskazanych akt znajdujemy informacje podaną przez powódkę, iż mąż otrzymywał wynagrodzenie w kwocie od 200-500 zł miesięcznie. Powódka podczas zeznań jako strona przyznała ostatecznie szczerze, że jej zeznania z (...)u w zakresie dochodów męża są prawdziwe.

Pozostałe dowody, zgromadzone w sprawie, są w ocenie Sądu wiarygodne, zwłaszcza zaś opinie biegłych, które Sąd uznał za logiczne, wyczerpujące i bardzo szczegółowe. Dzięki nim ustalono fakt przyczynienia się zmarłego do szkody oraz zakres i nasilenie skutków śmierci J. L. dla jego żony i dzieci.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd uznał przyczynienie zmarłego na 50% na podstawie opinii biegłego z zakresu ruchu drogowego i medycyny sądowej oraz na podstawie zasad doświadczenia życiowego. Wskazał, że z obrażeń pośmiertnych J. L. można było ustalić patomechanizm potrącenia go przez samochód. Nie ma jednak danych co do tego, czy do potrącenia doszło na jezdni czy na poboczu drogi, z jaką prędkością jechał pojazd, czy hamował. Biegli ustalili szacunkowo, że prędkość pojazdu była mniejsza, niż 90 km/h a dozwolona na tym odcinku drogi wynosi do 90 km/h. Pojazd mógł wjechać na pobocze podczas mijania autobusu. Równie jednak prawdopodobną jest teza, że to pieszy wszedł pod samochód, który nadjeżdżał. W ocenie Sądu J. L. z pewnością znacznie przyczynił się do wypadku, gdyż poruszał się prawą zamiast lewą stroną drogi. Nie widział więc nadjeżdżającego z tyłu pojazdu dostatecznie wcześniej. Nadto wysokie upojenie alkoholowe (2,16 promila) sprawiało, że jego ruchy były nieskoordynowane a

orientacja poważnie zaburzona. Dodatkowo był ubrany w ciemną odzież, co po zmroku utrudniało jego zauważenie na drodze. Oznacza to, że przyczynienie się zmarłego musi być uznane za znaczne, przy braku możliwości pełnego, dokładnego ustalenia wszystkich okoliczności wypadku z uwagi na brak wystarczających dowodów. W tym zakresie Sąd posiłkował się opinią biegłych, która nie została zakwestionowana przez strony. Ostatecznie Sąd uznał, że przyczynienie w rozmiarze 50% w sposób najbardziej obiektywny oddaje wszystkie omówione wyżej okoliczności.

W ocenie Sądu Okręgowego roszczenie o zadośćuczynienie jest zasadne i znajduje oparcie w przepisie art. 446 § 4 kc.

W ocenie Sądu Okręgowego właściwą kwotą zadośćuczynienia jest 100.000 zł na rzecz każdego z powodów, którą należy pomniejszyć o 50% przyczynienia i kwoty, wypłacone na rzecz każdego z powodów w toku postępowania likwidacyjnego, co skutkowało orzeczeniem jak w pkt 1 wyroku, z odsetkami od tych kwot od daty wskazanej w pozwie. Kierując się przytoczoną w uzasadnieniu argumentacją co do kryteriów ustalania wysokości zadośćuczynienia Sąd Okręgowy podkreślił, że utrata jednego rodzica ma dla dziecka charakter dramatyczny i nieodwracalny. Rzutuje na całe jego życie. Trauma ta będzie więc towarzyszyć K. i S. przez całe życie. Nawet w chwili obecnej jest ona przez nie rozumiana jako strata i nieobecność, odczuwana jako brak osobistego kontaktu z ojcem jako żywą osobą. Był on dla małoletnich bardzo ważny, odrabiał z nimi lekcje, był ich towarzyszem zabaw, miał z nimi ciepłe relacje, był filarem tej rodziny i najważniejszą jej osobą. Otaczał nieporadną żonę i dzieci opieką, tworzył klimat rodziny z poczuciem bezpieczeństwa. Po jego śmierci dzieci nie mają przy sobie nikogo, kto może zappełnić tę pustkę. Krzywda powodów jest wyraźna, nadal się utrzymuje. Dzieci dobrze wspominają ojca. Mimo kryminalnej przeszłości J. L. i niepełnosprawności jego żony, małżonkowie tworzyli skromną, ubogą, lecz dość dobrze funkcjonującą, zgodną rodzinę. Po śmierci męża E. L. (1) stała się bezradna i wycofana. Wymaga pomocy – świadczy ją jej rodzina męża.

Za zasadne Sąd Okręgowy uznał także roszczenie o odszkodowanie za znaczne pogorszenie się sytuacji życiowej powodów po śmierci ojca i męża. Zdaniem Sądu winno ono wynosić po 35.000 zł, zgodnie z żądaniem powodów, co jest kwotą rozsądną. Przy przyjęciu 50% przyczynienia oraz kwot, wypłaconych każdemu z powodów w trakcie postępowania likwidacyjnego na rzecz powódki E. L. Sąd zasądził 8.500 zł a na rzecz dzieci po 11.500 zł. (35.000 zł minus 50% i minus 9.000 zł wypłacone powódce, a po 6.000 zł wypłacone jej dzieciom). Sąd argumentował, że postępowanie dowodowe wykazało, że zmarły opiekował się żoną i dziećmi, gdyż wymagała tego sytuacja. E. L. (1) jako osoba z lekkim upośledzeniem od urodzenia, była niezaradna, wychodząc za męża nie posiadała nawet umiejętności gotowania, mąż pomagał jej w wielu pracach domowych, naprawiał zepsute rzeczy, pomagał dzieciom w lekcjach, był operatywny, robił zakupy, załatwił mieszkanie. Teraz dzieci martwią się nawet o to, że ojciec mógłby naprawić zepsuty zamek od drzwi do ubikacji. Obecnie powódka wraz z dziećmi także wymaga opieki w codziennych życiowych sprawach, których nie umie załatwić. Świadczy tę opiekę rodzina jej zmarłego męża. Powódka nawet w trakcie zeznań prezentuje niepewność i zagubienie. Nie umie wyjaśnić, na co wydatkowała otrzymane od pozwanego kwoty. Nie odpowiada na część pytań. Wsparcie, jakie dawał jej mąż, umożliwiało jej lepszą orientację i uczestnictwo w bieżącym życiu. Powódka nie jest samodzielną, odważną kobietą, jest zaleźniona i niepewna siebie. Jakość jej życia po śmierci męża uległa znacznemu obniżeniu.

Roszczenie o rentę na rzecz powódki i dzieci Sąd Okręgowy uznał za zasadne w niewielkiej części. Wskazując, że mąż powódki zarabiał maksymalnie ok. 500 zł miesięcznie, pracując dorywczo i „na czarno”, oznacza, że na 4 osoby dawało to dodatkowy dochód po 125 zł miesięcznie, co przy przyjęciu 50% przyczynienia, renta na rzecz powodów winna wynosić nie więcej, niż po 60 zł miesięcznie, ustalając termin jej płatności na dotychczasowych zasadach.

O kosztach sądowych Sąd Okręgowy orzekł na mocy art. 100 kpc.

Powyższe orzeczenie zaskarżył apelacją pozwany w części:

I. Zasądzającej od Pozwanego — Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powódki — E. L. (1) kwotę 29.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty (pkt 1.1 Wyroku):

II. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powódki – E. L. (1) odsetki ustawowe od kwoty 12.000 zł tytułem zadośćuczynienia za okres od dnia 19 kwietnia 2012 r. do dnia wydania wyroku tj. do dnia 16 lutego 2016 r. (pkt I. 1 Wyroku);

III. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powódki – E. L. (1) kwotę 7.000 zł tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty (pkt I. 1 Wyroku);

IV. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powódki – E. L. (1) odsetki ustawowe od kwoty 1.500 zł tytułem odszkodowania za okres od dnia 19 kwietnia 2012 r. do dnia wydania Wyroku tj. do dnia 16 lutego 2016 r. (pkt 1.1 Wyroku);

V. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powódki – E. L. (1) kwotę 2.170 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego (pkt 1.1 Wyroku):

VI. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powódki – K. L. kwotę 29.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty (pkt I. 2 Wyroku):

VII. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powódki – K. L. odsetki ustawowe od kwoty 12.000 zł tytułem zadośćuczynienia za okres od dnia 19 kwietnia 2012 r. do dnia wydania Wyroku tj. do dnia 16 lutego 2016 r. (pkt I. 2 Wyroku):

VIII. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powódki – K. L. kwotę 7.000 zł tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty (pkt I. 2 Wyroku);

IX. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powódki – K. L. odsetki ustawowe od kwoty 4.500 zł tytułem odszkodowania za okres od dnia 19 kwietnia 2012 r. do dnia wydania Wyroku tj. do dnia 16 lutego 2016 r. (pkt I. 2 Wyroku):

X. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powódki – K. L. kwotę 2.170 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego (pkt I. 2 Wyroku):

XI. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powoda – S. L. kwotę 29.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty (pkt I. 3 Wyroku);

XII. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powoda – S. L. odsetki ustawowe od kwoty 12.000 zł tytułem zadośćuczynienia za okres od dnia 19 kwietnia 2012 r. do dnia wydania Wyroku tj. do dnia 16 lutego 2016 r. (pkt I. 3 Wyroku);

XIII. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powoda – S. L. kwotę 7.000 zł tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 kwietnia 2012 r. do dnia zapłaty (pkt I. 3 Wyroku):

XIV. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powoda – S. L. odsetki ustawowe od kwoty 4.500 zł tytułem odszkodowania za okres od dnia 19 kwietnia 2012 r. do dnia wydania Wyroku tj. do dnia 16 lutego 2016 r. (pkt I. 3 Wyroku);

XV. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powoda – S. L. kwotę 2.170 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego (pkt I. 3 Wyrokuj);

XVI. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powódki – K. L. rentę w kwocie 22.50 zł miesięcznie płatną z góry kwartalnie do 10 - go dnia kwartału począwszy od grudnia 2011 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uchybienia terminowi płatności do dnia zapłaty (pkt I. 4 Wyroku);

XVII. Zasadzającej od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego na rzecz Powoda – S. L. rentę w kwocie 22,50 zł miesięcznie płatną z góry kwartalnie do 10 - go dnia kwartału począwszy od grudnia 2011 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uchybienia terminowi płatności do dnia zapłaty (pkt I.5 Wyroku);

XVIII. Zasadzającej od Powodów – E. L. (1). K. L. i S. L. solidarnie na rzecz Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego kwotę 4.247.00 zł tytułem części kosztów procesu (pkt III Wyroku);

XIX. Nakazującej pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Płocku od Pozwanego – Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego kwotę 7.797.00 zł tytułem części kosztów sądowych (pkt IV Wyroku).

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

I. W zakresie dotyczącym stopnia przyczynienia:

1. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 362 Kodeksu Cywilnego poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i błędną wykładnię, polegające na: nadaniu zbyt małego znaczenia rażąco nieprawidłowemu zachowaniu Poszkodowanego – J. L., co skutkowało błędnym uznaniem, że Poszkodowany przyczynił się do powstania szkody w stopniu wynoszącym jedynie 50% oraz zasądzeniem nieodpowiednich kwot tytułem zadośćuczynienia, odszkodowania oraz renty, podczas gdy w sprawie zachodzą podstawy do ustalenia, że Poszkodowany przyczynił się do powstania szkody w stopniu wynoszącym co najmniej 70% za czym przemawiają następujące okoliczności podnoszone przez Pozwanego w toku postępowania przed Sadem I instancji i wynikające ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (w tym zwłaszcza dowodu z opinii biegłych z zakresu rekonstrukcji wypadków drogowych i medycyny sądowej):

a. Bezpośrednie zagrożenie na drodze spowodował Poszkodowany a n/n kierujący n/n pojazdem mógł co najwyżej (ewentualnie) pośrednio przyczynić się do zaistnienia wypadku;

b. Poszkodowany poruszał się po drodze w stanie znacznego upojenia alkoholowego (2,16 promila we krwi);

c. Poszkodowany poruszał się po nieoświetlonej drodze w nocy - w pozbawionym elementów odbłaskowych ubiorze o ciemnym kolorze, co spowodowało, że Poszkodowany nie był widoczny dla innych użytkowników ruchu drogowego;

d. Poszkodowany poruszał się prawą stroną drogi a więc niezgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy - Prawo o ruchu drogowym, który nakazuje pieszym idącym po poboczu lub jezdni poruszanie się lewą stroną drogi;

e. Poszkodowany mógł poruszać się jezdnią zamiast poboczem - wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 11 ust. 1 ustawy – Prawo o ruchu drogowym;

f. Brak podstaw do wnioskowania, że n/n kierujący n/n pojazdem poruszał się z prędkością wyższą niż dopuszczalna w miejscu zdarzenia;

2. naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 Kodeksu postępowania cywilnego przez dokonanie przez Sąd I instancji oceny dowodów w sposób przekraczający granicę swobodnej ich oceny oraz w sposób niewszechstronny i nielogiczny polegający na tym, że Sąd I instancji nadał zbyt małe znaczenie zachowaniu Poszkodowanego, podczas gdy jego postępowanie polegające na poruszaniu się w nocy (przy braku oświetlenia i elementów odzieży, które pozwalałyby na zauważenie Poszkodowanego na drodze) w stanie znacznego upojenia alkoholowego, niewłaściwą stroną drogi (a być może również medycyny sądowej – bezpośrednią) przyczynę zaistnienia wypadku, uzasadniającą uznanie, że Poszkodowany przyczynił się do powstania szkody w stopniu wynoszącym co najmniej 70 %;

3. naruszenia prawa materialnego tj. art. 446 § 4 w zw. z art. 362 kc poprzez pominięcie szeregu okoliczności w sprawie, które mają wpływ na miarkowanie kwoty zadośćuczynienia, a w szczególności okoliczności przemawiających za tym, że Poszkodowany J. L. przyczynił się do powstania szkody w stopniu wynoszącym co najmniej 70 %, co skutkowało zasądzeniem na rzecz Powodów kwot nieodpowiednich i wygórowanych;

4. naruszenia prawa materialnego tj. art. 446 § 3 w zw. z art. 362 Kodeksu cywilnego poprzez pominięcie szeregu okoliczności w sprawie, które mają wpływ na miarkowanie kwoty odszkodowania, a w szczególności okoliczności przemawiających za tym, że Poszkodowany J. L. przyczynił się do powstania szkody w stopniu wynoszącym co najmniej 70 %, co skutkowało zasądzeniem na rzecz Powodów kwot nieodpowiednich i wygórowanych;

5. naruszenia prawa materialnego tj. art. 446 § 2 w zw. z art. 362 Kodeksu cywilnego poprzez pominięcie szeregu okoliczności w sprawie, które mają wpływ na miarkowanie renty, a w szczególności okoliczności przemawiających za tym, że Poszkodowany J. L. przyczynił się do powstania szkody w stopniu wynoszącym co najmniej 70 %, co skutkowało zasądzeniem na rzecz Powodów kwot nieodpowiednich i wygórowanych;

II. W zakresie dotyczącym wysokości zadośćuczynienia:

1. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 446 § 4 Kodeksu cywilnego, poprzez błędną jego wykładnię i pominięcie, iż Sąd na gruncie tego przepisu uprawniony jest do przyznania tytułem zadośćuczynienia, „kwoty odpowiedniej”, a więc znajdującej oparcie w krzywdzie poniesionej na skutek śmierci osoby najbliższej, podczas gdy przyznane Powodom zadośćuczynienie nie znajduje podstaw w ustalonym w sprawie stanie faktycznym i przekracza krzywdę doznaną przez Powodów na skutek straty osoby bliskiej;

2. naruszenia prawa procesowego, tj. art. 232 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z art. 6 Kodeksu cywilnego, poprzez zasądzenie na rzecz Powodów kwot po 41.000 zł na rzecz każdego z nich tytułem zadośćuczynienia uzupełniającego (tj. ponad wypłacone Powodom w likwidacji zadośćuczynienie) pomimo, że Powodowie nie udowodnili w dostateczny sposób, że doszło po ich stronie do doznania krzywdy przekraczającej naturalny proces żaloby związany z odejściem osoby bliskiej;

3. naruszenia prawa procesowego tj. art. 233 Kodeksu postępowania cywilnego, przez dokonanie przez Sąd I instancji oceny dowodów w sposób przekraczający granicę swobodnej ich oceny oraz w sposób niewszechstronny i nielogiczny polegający na tym, że Sąd I instancji nadał zbyt małe znaczenie okolicznościom ujawnionym w przeprowadzonych w sprawie dowodach, z których wynika, że:

a. Poszkodowany był osobą z kryminalną przeszłością oraz uzależnioną od alkoholu, co niewątpliwie negatywnie wpływało na sytuację w jego rodzinie i stosunki panujące między Powodami a (...);

b. na ogólną kondycję psychiczną Powodów i ich niezadowolenie z życia wpływ mają również okoliczności za które Pozwany nie ponosi odpowiedzialności, tj. m. in. ich upośledzenie umysłowe, nieporadność życiowa oraz warunki bytowe;

c. Powodowie nie zareagowali na śmierć Poszkodowanego w sposób wykraczający poza ramy typowej żaloby, stanowiącej naturalną reakcją na sytuację straty;

d. Żaloba Powodów — K. L. i S. L. nie była powikłana ani patologiczna, Powódka — E. L. (1) nawet bezpośrednio po śmierci Poszkodowanego nie ujawniała symptomów zaburzeń psychicznych i izolacji społecznej;

III. W zakresie dotyczącym daty początkowej naliczania odsetek ustawowych:

1. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 446 § 4 Kodeksu cywilnego, poprzez:

a. pominięcie, iż dopiero w chwili wyrokowania jednoznacznie określana jest zarówno odpowiedzialność Pozwanego oraz jej zakres (wynikający z podniesionego zarzutu przyczynienia), jak i wysokość należnych Powodom świadczeń, co skutkowało zasądzeniem odsetek od zadośćuczynienia od dnia wcześniejszego niż dzień wyrokowania w sprawie;

b. błędną wykładnię i pominięcie, iż zasądzenie zadośćuczynienia oraz ustalenie jego wysokości stanowi fakultatywne uprawnienie Sądu i nie jest roszczeniem wymagalnym przed datą jego zasądzenia poprzez orzeczenie odsetek za okres wcześniejszy niż dzień ogłoszenia orzeczenia w sprawie;

2. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 481 § 1 Kodeksu cywilnego, poprzez:

a. jego błędne zastosowanie i zasądzenie na rzecz Powodów odsetek od zadośćuczynienia i odszkodowania od dnia 19 kwietnia 2012 r. uznając, iż w w/w dacie strona pozwana miała możliwość ustalenia wysokości i wypłaty Powodom zadośćuczynienia i odszkodowania, podczas gdy kwoty świadczeń zostały skonkretyzowane dopiero w Wyroku;

b. błędne uznanie, iż w dniu 19 kwietnia 2012 r. można było mówić o świadczeniu pieniężnym w rozumieniu art. 481 § 1 k.c., podczas gdy ustalenia dotyczące zakresu odpowiedzialności Pozwanego (wynikającego z podniesionego zarzutu przyczynienia), rozmiaru szkody i związanego z tym zadośćuczynienia i odszkodowania jak również ustalenia dotyczące przebiegu wypadku i zachowania jego uczestników zostały dokonane przede wszystkim w toku postępowania przed Sądem I instancji, a ostateczna konkretyzacja kwot nastąpiła w chwili ogłoszenia Wyroku;

3. naruszenia prawa materialnego tj. art. 359 § 1 Kodeksu cywilnego, poprzez jego niezastosowanie i pominięcie, iż dopiero data prawomocnego wyroku zapadłego w sprawie zadośćuczynienia i odszkodowania, stwarza sytuację prawną wymagalności długu;

4. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 363 § 2 Kodeksu cywilnego, poprzez jego niezastosowanie i pominięcie, iż w rozpatrywanym przypadku kwoty zasądzone tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania zostały ustalone z uwzględnieniem całokształtu negatywnych konsekwencji, jakich Powodowie doznali w okresie od wypadku do dnia wyrokowania i brak jest szczególnych okoliczności, które pozwalałyby na odstępianie od zasady wyrażonej w niniejszym przepisie;

5. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 109 pkt. 1 i 2 Ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, poprzez nie uwzględnienie, iż przepis ten zobowiązuje Pozwanego do wypłaty świadczeń w terminie 30 dni jedynie w przypadkach, w których nie istnieje konieczność dokonania wyjaśnień, od których zależy zasadność lub wysokość świadczenia, poprzez orzeczenie odsetek za okres wcześniejszy niż dzień uprawomocnienia się orzeczenia w sprawie;

6. naruszenia prawa materialnego, tj. art. 14 pkt. 1i2 Ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, poprzez nie uwzględnienie, iż przepis ten dopuszcza – w sytuacji spełnienia określonych przesłanek – możliwość określenia innego momentu wymagalności świadczenia ubezpieczyciela, w przypadku gdy ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o :

1. zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie powództwa w tym samym zakresie, jak również o zasądzenie od Powodów na rzecz Pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;

2. zasądzenie od Powodów na rzecz Pozwanego kosztów postępowania przed sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie jest zasadna.

Uwzględniając charakter zarzutów apelacyjnych stwierdzić należy, że na obecnym etapie postępowania, przedmiotem sporu jest wysokość zadośćuczynienia przyznanego powodom na podstawie art. 446 § 4 k.c. oraz kwestia zakresu przyczynienia się do szkody zmarłego poszkodowanego, a także data, od której Sąd Okręgowy naliczył odsetki.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do wysokości przyznanego powodom zadośćuczynienia w wysokości 100.000 zł w związku ze śmiercią męża i ojca przypomnieć należy, że przepis art. 446 § 4 k.c. ma na celu zadośćuczynienie najbliższym członkom rodziny osoby zmarłej w wyniku czynu niedozwolonego doznanej przez nich krzywdy, a więc naprawienie szkody niemajątkowej, w odróżnieniu od przyznanego im w art. 446 § 3 k.c. odszkodowania za szkodę majątkową wynikającą ze śmierci bezpośrednio poszkodowanego. Prawidłowa wykładnia art. 446 § 4 k.c. wymaga więc przede wszystkim podkreślenia, że roszczenie oparte na tym przepisie jest rodzajowo i normatywnie odmienne od roszczenia zmierzającego do naprawienia szkody majątkowej, opartego na art. 446 § 3 k.c. Zadośćuczynienie przewidziane w art. 446 § 4 k.c. nie jest zależne od pogorszenia sytuacji życiowej osoby bliskiej w wyniku śmierci bezpośrednio poszkodowanego, lecz ma na celu złagodzenie cierpienia psychicznego wywołanego śmiercią osoby najbliższej i pomoc członkom jego rodziny w dostosowaniu się do zmienionej sytuacji życiowej. Zadośćuczynienie to ma bowiem zrekompensować krzywdę wynikającą z naruszenia dobra osobistego, którym jest prawo do życia w pełnej rodzinie i ból spowodowany utratą najbliższej osoby.

W literaturze i orzecznictwie wskazuje się, że na rozmiar krzywdy, o której mowa w art. 446 § 4 k.c., mają wpływ przede wszystkim: wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, rola w rodzinie pełniona przez osobę zmarłą, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby bliskiej, wiek pokrzywdzonego i jego zdolność do zaakceptowania nowej rzeczywistości oraz umiejętność odnalezienia się w niej (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r. III CSK 279/10, opubl. LEX nr 898254).

Niewątpliwie krzywdę doznaną w wyniku śmierci osoby bliskiej bardzo trudno ocenić i wyrazić w formie pieniężnej. Każdy przypadek powinien być traktowany indywidualnie z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy. Należy przy tym zaznaczyć, że zadośćuczynienie przewidziane w art. 446 § 4 k.c. jest odzwierciedleniem w formie pieniężnej rozmiaru krzywdy, która, jak słusznie wskazuje się w literaturze i orzecznictwie, nie zależy od statusu materialnego pokrzywdzonego. Jedynie zatem rozmiar zadośćuczynienia może być odnoszony do stopy życiowej społeczeństwa, która pośrednio może rzutować na jego umiarkowany wymiar. Przesłanka „przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa” ma więc charakter uzupełniający i ogranicza wysokość zadośćuczynienia tak, by jego przyznanie nie prowadziło do wzbogacenia osoby uprawnionej, nie może jednak pozbawiać zadośćuczynienia jego zasadniczej funkcji kompensacyjnej i eliminować innych czynników kształtujących jego rozmiar (por. między innymi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2002 r. IV CKN 1266/00 i cytowany już wyrok z dnia 3 czerwca 2011 r. III CSK 279/10).

Mając więc na względzie powyższe przesłanki rzutujące na wysokość zadośćuczynienia przewidzianego w art. 446 § 4 k.c. Sąd Apelacyjny uznaje za słuszne stanowisko Sądu I instancji, że kwota 100.000 zł jest kwotą adekwatną do doznanej przez powodów wskutek śmiertelnego wypadku J. L. krzywdy. Kwota ta uwzględnia bowiem zasygnalizowane wyżej okoliczności, jak: wiek powodów, charakter ich relacji ze zmarłym mężem i ojcem, rolę pełnioną przez zmarłego w życiu powodów, stopień dostosowania się przez powodów do zmienionej rzeczywistości. Argumentacja pozwanego sformułowana w uzasadnieniu zarzutu naruszenia art. 233 kpc nie podważa dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny materiału dowodowego, którą Sąd Apelacyjny uznaje za prawidłową z punktu widzenia kryteriów zawartych w ww. przepisie. Pozwany przedstawia w apelacji alternatywną, subiektywną ocenę, która stanowi w istocie jedynie nieuzasadnioną polemikę z prawidłowo argumentowaną oceną Sądu pierwszej instancji zgodną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Sąd Okręgowy sposób wszechstronny odniósł się do wszystkich okoliczności istotnych dla ustalenia wysokości zadośćuczynienia, a także nie pominął kwestii stanowiących podstawę zarzutu art. 233 kpc. Sąd Okręgowy uwzględnił bowiem w swoich rozważaniach stosunki rodzinne jakie panowały pomiędzy powodami, a zmarłym. Poszkodowany z powodami tworzył zgodną rodzinę, stanowił on wsparcie dla żony, która jest niepełnosprawna i nie ulega wątpliwości, że jego brak jest dla powódki szczególnie dotkliwy. Ustalenia

te są szczegółowe i w pełni relacjonują rolę jaką spełniał poszkodowany w życiu każdego z członków rodziny, wskazują na więzi zmarłego z dziećmi, jak i zakres przeżywanej przez każdego z powodów żałoby. Sąd ustalił także, że zarówno przeszłość kryminalna, jak i spożywanie przez niego alkoholu nie wpływało negatywnie na te relacje. Sąd Apelacyjny w pełni podziela ustalenia faktyczne i przytoczoną motywację jaka legła u podstaw ustalenia wysokości zadośćuczynienia, przyjmując ją za własną bez potrzeby ponownego przytaczania.

W konsekwencji, zdaniem Sądu Apelacyjnego mimo ocennego charakteru kryteriów wyznaczających wysokość zadośćuczynienia, prawidłowo sformułowane w zaskarżonym wyroku kryteria wyznaczające jego wysokość, znalazły właściwe odniesienie do ustalonych okoliczności sprawy obrazujących rozmiar krzywdy doznanych przez powodów. W ocenie Sądu Apelacyjnego ustalona przez Sąd Okręgowy kwota należnego zadośćuczynienia jest kwotą odpowiednią w rozumieniu art. 446 § 4 k.c. i przedstawia dla powodów ekonomicznie odczuwalną wartość i spełnia kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia, a jednocześnie jest utrzymana w rozsądnych granicach odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętej stopie życiowej społeczeństwa. Tym samym w ocenie Sądu Apelacyjnego kwestionowana przez apelującego powyższa kwota nie jest wygórowana, a jedynie taka mogłaby stanowić podstawę dla dokonania jej korekty. Podkreślenia bowiem wymaga, że zgodnie z zapatrywaniem utrwalonym w orzecznictwie, korygowanie przez sąd drugiej instancji zasądzonego zadośćuczynienia może być aktualne tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, tj. albo rażąco wygórowane, albo rażąco niskie (por. m.in. wyroki SN: z dnia 18 listopada 2004 roku, I CK 219/04, niepubl., z dnia 7 stycznia 2000 roku, (...), niepubl., z dnia 9 lipca 1970 roku, III PRN 39/70, OSNCP 1971/3/53)

Zarzut naruszenia art. 446 § 4 k.c. w świetle powyższych rozważań okazał się zatem nieuzasadniony.

Argumentacja pozwanego nie dostarczyła także podstaw do zmiany ustalonego przez Sąd I instancji zakresu przyczynienia się zmarłego do powstania szkody, a tym samym nie wpłynęła ona na wysokość innych przyznanych na rzecz powodów świadczeń.

Zaznaczyć w tym miejscu należy, iż decyzja o obniżeniu odszkodowania z uwagi na przyczynienie się poszkodowanego do powstania szkody jest uprawnieniem sądu, przy czym konieczne jest rozważenie wszystkich okoliczności in casu, w wyniku konkretnej i zindywidualizowanej oceny. Do okoliczności, o których mowa w art. 362 k.c., zaliczają się m.in. wina lub nieprawidłowość zachowania poszkodowanego, porównanie stopnia winy obu stron, rozmiar doznanej krzywdy i ewentualne szczególne okoliczności danego przypadku, a więc zarówno czynniki subiektywne, jak i obiektywne. Samo przyczynienie ma charakter obiektywny, a elementy subiektywne mają znaczenie dopiero na etapie „miarkowania” odszkodowania. Natomiast porównanie stopnia winy stron, jak również sytuacja, w której tylko sprawcy można winę przypisać, mają niewątpliwie istotne znaczenie przy określaniu ewentualnego „odpowiedniego” zmniejszenia obowiązku odszkodowawczego. Dodać też trzeba, iż w świetle utrwalonego w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych poglądu nawet przyczynienie się poszkodowanego do powstania szkody nie oznacza automatycznie obowiązku proporcjonalnego zmniejszenia należnych świadczeń (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 27 marca 2013 r., I ACa 1/13, opubl. w LEX nr 1298948, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 22 marca 2013 r., I ACa 911/12, opubl. w LEX nr 1294715, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 6 lutego 2013 r., I ACa 803/12, opubl. w LEX nr 1289371).

W niniejszej sprawie trudno przyjąć konkretne, nie budzące wątpliwości przyczyny wypadku, bowiem w sprawie nie ma relacji świadków, ani sprawcy wypadku, na których można by ustalać konkretne – naganne zachowania, jak również ciężar naruszeń jakich dopuścił się sprawca szkody jak i sam poszkodowany. W sprawie ustalone zostało, że poszkodowany prawdopodobnie szedł niewłaściwą stroną ulicy, był w stanie upojenia alkoholowego, ubrany w odzież wierzchnia ciemnego koloru, a obrażenia powstały w wyniku bezpośredniego uderzenia narożnikiem zderzaka nieznanego pojazdu osobowego, który prawdopodobnie jechał z dozwoloną administracyjnie na tym odcinku drogi prędkością. Nie ulega wątpliwości, że te wszystkie okoliczności zostały wzięte pod uwagę przez Sąd Okręgowy, z tym że apelacja przypisuje im większe znaczenie, przy jednoczesnym zauważeniu, że pomija wszystkie okoliczności świadczące o nieprawidłowym zachowaniu sprawcy wypadku. Tymczasem Sąd Okręgowy dokonał pełnej subsumpcji zgromadzonego materiału w sprawie i odnosząc się do wszystkich okoliczności wyprowadził prawidłowe wnioski,

które Sąd Apelacyjny w pełni podziela. Zaznaczenia także wymaga, że ocena przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody jest oceną prawną dokonywaną na gruncie art. 362 kc i jest zastrzeżona tylko dla Sądu, a zatem stwierdzenia biegłego w tym zakresie stanowić mogą dla sądu jedynie sugestie. Sąd Okręgowy dokonując tej oceny wziął pod uwagę ustalone przez biegłego okoliczności faktyczne wymagające wiedzy specjalistycznej i na ich podstawie dokonał uprawnionej oceny zgodnej z zasadami wyrażonymi w art. 233 kpc, która nie narusza ani zasad logiki ani doświadczenia życiowego poprzez przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że w tym przypadku pieszy przyczynił się do zdarzenia, a w konsekwencji do szkody w równym stopniu co kierujący pojazdem.

Należy w sprawie pamiętać, że opinia biegłego jedynie przybliży prawdopodobne przyczyny wypadku i zachowania, które mogły mieć na nie wpływ. Sam fakt nietrzeźwości pieszego nie powoduje przypisania mu przyczynienia się do wypadku, gdyż picie alkoholu, a nawet nadużywanie go, nie jest zabronione przez prawo, a co najwyżej naganne z moralnego punktu widzenia (patrz Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 28 sierpnia 2014 r. I ACa 271/14 legalis 1091665). W sprawie nie ustalono, z całą pewnością, że stan upojenia alkoholowego miał wpływ na wypadek. Biegły nie był w stanie określić, czy w momencie wypadku pieszy był na poboczu, czy na jezdni i czy do wypadku doszło na skutek zjechania sprawcy przy wymijaniu autobusu na pobocze, czy poprzez przybliżenie się do krawędzi jezdni. Nie można ustalić, także zachowania się kierującego podczas wymijania autobusu, czy zachował szczególną ostrożność, czy dostosował prędkość jazdy do panujących warunków na drodze, czy sam nie był pod wpływem środków odurzających. Niewątpliwie kierując się zasadami logiki i doświadczenia życiowego można przyjąć, że poszkodowany będąc pod znacznym wpływem alkoholu, idąc niewłaściwą stroną drogi, w ciemnym ubraniu przyczynił się do wypadku, jednakże nie można pominąć, że sprawca nie dochował należytej uwagi i w trudnych warunkach drogowych, przy nieoświetlonej drodze i poboczu, na którym mogą poruszać się piesi, przy wymijaniu autobusu co zmusiło go do przybliżenia się do krawędzi jezdni a niewykluczone do zjechania na pobocze potrącił poszkodowanego i w stopniu porównywalnym przyczynił się do powstania szkody.

Mając na względzie powyższe okoliczności przyjąć należało, że zastosowany przez Sąd Okręgowy stopień miarkowania zadośćuczynienia został określony na prawidłowym poziomie.

Oddaleniu podlegała także apelacja pozwanego, która sprowadziła się do naruszenia przepisu art. 481 § 1 k.c., którego Sąd pierwszej instancji, zdaniem apelującego, miał się dopuścić poprzez ustalenie, że terminem wymagalności świadczeń zasądzonych na rzecz strony powodowej jest dzień doręczenia zgłoszonych roszczeń pozwanemu, podczas gdy powinien to być dzień wydania wyroku. Zarzut ten należy uznać za całkowicie nieuzasadniony.

Sąd Apelacyjny podziela trafność poglądu, zgodnie z którym jeżeli zobowiązany nie płaci zadośćuczynienia czy odszkodowania w terminie wynikającym z przepisu szczególnego lub w terminie ustalonym zgodnie z art. 455 in fine k.c., uprawniony nie ma możliwości czerpania korzyści ze świadczenia, jakie mu się należy już w tym terminie. Wskazać należy, że w świetle art. 455 k.c. roszczenie o zadośćuczynienie czy odszkodowanie, jako roszczenie pieniężne – w przypadku braku oznaczenia terminu spełnienia świadczenia – staje się wymagalne z chwilą wezwania do zapłaty. Stąd też odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia, odszkodowania należnego uprawnionemu należą się już od tej chwili. Stanowiska tego nie podważa pozostawienie przez art. 445 § 1 k.c. zasądzenia zadośćuczynienia i określenia jego wysokości w pewnym zakresie, uznaniu Sądu. Przewidziana przez wyżej wymieniony przepis możliwość przyznania przez Sąd stosownego zadośćuczynienia nie zakłada bowiem dowolności oceny Sądu, a jest jedynie konsekwencją niewymiernego w pełni charakteru okoliczności, decydujących o wymiarze tego świadczenia. Mimo więc pewnej swobody Sądu przy orzekaniu o roszczeniu z art. 445 § 1 k.c., wyrok zasądzający to świadczenie nie ma charakteru konstytutywnego, lecz deklaratywny.

Mając powyższe na uwadze, nie znajdując podstaw do uwzględnienia zarówno zarzutów prawa procesowego jak i prawa materialnego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc, apelacje oddalił.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł stosownie do art. 98 kpc w zw. z § 2 ust. 5 w zw. z § 10 pkt 1 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800).